

Bydgoszcz, grudnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.4.2016.MK/KCz

**Pan
Wojciech Głomski
Burmistrz Kamienia Krajeńskiego
Urząd Miejski
Plac Odrodzenia 3
89-430 Kamień Krajeński**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017 r., poz. 681 z późn. zm.),

w: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński,

w dniach: od 15.12.2016 r. do 15.12.2016 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M.K.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K.Cz.-pracownika Biura Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy,

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez p. XX - inspektora w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2015 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 1.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr VIII/44/2011 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim. Gmina Kamień Krajeński zawarła w dniu 28.04.2014 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:

- fakturę za zakup torfu ogrodniczego (kwota: 329,67 zł),
- fakturę za zakup sadzonek kwiatów (kwota: 384,00 zł),
- fakturę za zakup sadzonek kwiatów, ziemi oraz usługi ogrodnicze (kwota: 682,00 zł),
- fakturę za zakup wiązanek kwiatów (kwota: 150,00 zł),
- fakturę za zakup kwiatów doniczkowych oraz wkładów do zniczy (kwota: 100,20 zł).

Powyższymi fakturami Gmina Kamień Krajeński prawidłowo udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2015 roku na kwotę 1.645,87 zł, w tym: 1.000 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Dotację wydatkowano prawidłowo.

VII. Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się 4 obiekty grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. mogiła zbiorowa żołnierzy Armii Czerwonej z 1945 r., cmentarz parafialny w Witkowie.

Nagrobek w formie poziomej lastrykowej płyty posadowionej na lastrykowej podstawie. Z lewej strony górnej poziomej płyty umieszczone lastrykowe wąskie koryto wypełnione ziemią. W prawym dolnym jej rogu ustawiono lastrykową donicę. Element centralny stanowi lastrykowa płyta pionowa ustawiona na podstawie z identycznego materiału. Na jej powierzchni tablica pamiątkowa z napisem treści:

W tej mogile spoczywają
żołnierze Armii Czerwonej
polegli w lutym 1945 r. przy
wyzwalaniu spod okupacji niemieckiej
miejscowości Wilkowo

Poniżej umieszczono napis analogicznej treści w języku rosyjskim. W prawym górnym rogu tablicy pamiątkowej wyryto symbol gwiazdy.

Stan obiektu: dostateczny/zadowolający. Na powierzchni poziomej płyty nagrobnej widoczne wzdłużne pęknięcia, płyty bez ubytków i ukruszeń. Na powierzchni tablicy pamiątkowej widoczne zanieczyszczenia i osady. Mało czytelne napisy. Teren wokół mogiły zadbane. Nieaktualna treść napisu pamiątkowego w języku polskim.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się uaktualnienie treści napisu pamiątkowego.

2. Mogiła pojedyncza Zbigniewa Hagno, ofiary funkcjonującego jesienią 1939 r. niemieckiego obozu w Komierowie, cmentarz parafialny w Dąbrówce.

Nagrobek w formie dwóch poziomych lastrykowych płyt o różnych rozmiarach ułożonych warstwowo, które posadowiono na lastrykowej podstawie. Na powierzchni górnej płyty poziomej ustawiono lastrykową donicę w formie rombu z nasadzeniami roślinnymi. Element centralny stanowi lastrykowa płyta pionowa ustawiona na podstawie z identycznego materiału. Po lewej stronie pionowej płyty posadowiono lastrykowy krzyż, na powierzchni którego wyznaczono zarys krzyża trzema elementami czarnego koloru (granit ?). Na przecięciu ramion krzyża umieszczono figurę Jezusa Chrystusa. Na powierzchni sąsiedniej pionowej płyty tablica pamiątkowa koloru czarnego z napisem treści:

Tu spoczywa w Bogu
Ś.P.
ZBIGNIEW HAGNO
*14.7.1920r. +10.11.1939r.
ZGINAŁ W OBOZIE KOMIEROWO

AVE MARIA

Obiekt w stanie dostatecznym/zadowolającym. Napisy czytelne, płyty nagrobne bez ubytków i ukruszeń. Na powierzchni górnej poziomej płyty widoczne poprzeczne pęknięcie przy donicy.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych należy uwzględnić fakt ewentualnej opieki nad mogiłą sprawowanej przez rodzinę ofiary.

3. Mogiła zbiorowa żołnierzy Wojska Polskiego (Straż Graniczna) z 1939 r. oraz cywilnych ofiar okupanta niemieckiego z 1945 r., cmentarz parafialny w Kamieniu Krajeńskim.

Powierzchnia wypełniona ziemią, przykryta gałęziami (świerk, tuja). Obrzeże mogilne w postaci pionowo ustawionych bloków z jasnoszarego granitu. Centralną część mogiły przykrywają 4 ciemnego koloru granitowe poziome płyty. U szczytu pierwszej płyty umieszczono granitową podstawę, na której posadowiono 3 pionowe płyty z granitu w ciemnym kolorze. Na powierzchni środkowej płyty napis pamiątkowy treści:

MIEJSCE PAMIĘCI NARODOWEJ

/dwa krzyże/ /znicz/

Tu spoczywają zwłoki 20 żołnierzy
straży granicznej poległych w zaciętej
walce z nieprzyjacielskimi wojskami
niemieckimi we wrześniu 1939 r.

W tej wspólnej mogile również
pochowano ekshumowane ze wsi
Orzełek zwłoki 6 mężczyzn
i 1 kobiety n.n. rozstrzelanych
przez hitlerowców w styczniu 1945 r.

wycieńczonych w marszu
ewakuacyjnym dużej grupy
Polaków prowadząc ich z Potulic
do Chojnic

Odebrano nam życie
zostawiamy wam pamięć

Na sąsiednich pionowych płytach wyryto dane znanych ofiar (płyta po lewej stronie: 10 nazwisk, płyta po prawej stronie: 8 nazwisk, ponadto dwukrotnie wymieniony żołnierz nieznany). Tuż za środkową płytą pionową ustawiono znacznych rozmiarów krzyż wykonany z jasnoszarego granitu.

Obiekt w stanie bardzo dobrym. Obrzeża mogilne, płyty nagrobne oraz płyty elementu centralnego bez pęknięć i ubytków. Napisy czytelne, płyty czyste, teren wokół mogiły zadbane.

4. Cmentarz ofiar niemieckiego obozu funkcjonującego w 1939 r. na terenie Radzimia. Radzim, przy drodze z Kamienia Krajeńskiego do Drożdżenicy.

Teren cmentarza ogrodzony (płot ze sztachet drewnianych oraz betonowych słupków). Przed wejściem plac z kostki betonowej. W centralnej części obiektu wytyczono zarysy dwóch mogił zbiorowych w kształcie prostokąta. Mogiły ziemne w obramówce z krawężników wykonanych z jasnoszarego granitu. Na każdej z mogił ustawiono po 4 krzyże z granitu w ciemnym kolorze. Pomiedzy mogiłami wykonano dojście do tablicy pamiątkowej oraz tablic informacyjnych. Po bokach mogił znajdują się okrawężnikowane alejki o ziemnej nawierzchni. Teren poza mogiłami oraz chodnikami obsiany trawą, porośnięty drzewami. Element centralny w postaci murowanej stylizowanej kapliczki przydrożnej z dwuspadowym dachem, u szczytu którego umieszczono drewniany krzyż oraz figurę Jezusa Chrystusa. Wewnątrz granitowa tablica pamiątkowa z napisem treści:

PAMIĘCI
SPOCZYWAJĄCYCH TU CYWILNYCH
OFIAR ZAMORDOWANYCH PRZEZ
OKUPANTA NIEMIECKIEGO
W 1939 R

Przed obiektem plac pokryty łamanym naturalnym kamieniem w obwódce z cegły klinkierowej. Po lewej stronie kapliczki ustawiono pionowo (dłuższym bokiem równoległe do powierzchni gruntu) lastrykowy blok w kształcie prostokąta, na powierzchni którego umieszczono szarego koloru płytę zawierającą informacje dotyczące funkcjonowania niemieckiego obozu przejściowego w Radzimi:

W OKRESIE OKUPACJI NIEMIECKIEJ W ZABUDOWANIACH MAJĄTKU RADZIM / URZĄDZONO PRZEJŚCIOWY OBÓZ KONCENTRACYJNY / DLA OKOŁO 1000 POLAKÓW I ŻYDÓW ZWOŻONYCH Z 7 OKOLICZNYCH POWIATÓW. / TUTAJ W OKRESIE OD 12 WRZEŚNIA DO 15 GRUDNIA 1939 R. / POZBAWIONO ŻYCIA BEZ WYROKÓW SĄDOWYCH PONAD 300 MĘŻCZYŹN, / KOBIET I DZIECI ROZSTRZELANYCH I ZAKOPANYCH NA MIEJSCU ZBRODNI / W PRZYLEGLYM PARKU, LESIE CZY NA POBLISKICH POLACH. / ODEBRANO NAM ŻYCIE - POZOSTAWIAMY WAM PAMIĘĆ!

Z lewej strony tekstu wyryto symbol miejsca pamięci narodowej.

Po prawej stronie kapliczki ustawiono 2 kolejne tablice informacyjne:

- pierwsza (blok z lastryka oraz tablica w formie analogicznej do obiektu umieszczonego z lewej strony) zawiera informacje o powojennych ekshumacjach ofiar oraz dostępności danych znanych ofiar:

PO ODZYSKANIU WOLNOŚCI W 1945 r. EKSHUMOWANO / PONAD 300 ZWŁOK ZAKOPANYCH W 9 MIEJSCACH ZBRODNI / I PRZENIESIONO JE TUTAJ NA SPECJALNY CMEN TARZ / OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO W RADZIMI. /

SIEDEMDZIESIĄT PIĘĆ NAZWISK ROZPOZNANYCH PO CZĘŚCIACH GARDEROBY / I RESZTKACH DOKUMENTÓW. ZAPISANO W KSIĘGACH URZĘDU MIASTA I GMINY / KAMIEŃ KRAJEŃSKI. PONADTO UWIDOCZNIONE SĄ W IZBIE PAMIĘCI W MIEJSCOWYM / PAŁACU, GDZIE ZNĘCANO SIĘ W BESTIALSKI SPOSÓB NAD PRZEBYWAJĄCYMI TAM / OFIARAMI. / CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

Po lewej stronie tekstu wykuto herb Kamienia Krajeńskiego oraz nazwę gminy,

- druga tablica również w formie prostokąta (ustawiona pionowo krótszym bokiem równoległe do powierzchni gruntu) zawiera informacje dotyczące funkcjonowania obozu w Radzimi, ilości i pochodzeniu ofiar, miejscach egzekucji oraz powojennych ekshumacjach:

/symbol miejsca pamięci narodowej/

MIEJSCE PAMIĘCI NARODOWEJ

TUTAJ W ZABUDOWANIACH MAJĄTKU RADZIM / W OKRESIE OD 12 WRZEŚNIA DO 15 GRUDNIA 1939 r. /ISTNIAŁ HITLEROWSKI PRZEJŚCIOWY OBÓZ, / W KTÓRYM PRZECIĘTNIE PRZEBYWAŁO PONAD / 1000 POLAKÓW I ŻYDÓW. ZWOŻONO ICH / Z POWIATÓW: SĘPOLEŃSKIEGO, TUCHOLSKIEGO / BYDGOSKIEGO, WYRZYSKIEGO, CHOJNICKIEGO, / KARTUZKIEGO, KOŚCIERSKIEGO, GDAŃSKIEGO / I WARSZAWSKIEGO. / W PARKU, W LESIE I NA PRZYLEGŁYCH POLACH / BEZ WYROKU SĄDOWEGO ROZSTRZELANO / PONAD 300 OSÓB. POZOSTAŁYCH OKOŁO 700 MĘŻCZYŹN, / KOBIET I DZIECI GŁODNYCH I POBITYCH WYWO- / ŻONO NA STRACENIE W POBLISKIE LASY m.in. DO / NIECZYNNEJ GŁĘBOKIEJ ŻWIROWNI W KAROLEWIE / k/WIĘCIBORKA ORAZ DO RUDZKIEGO MOSTU k/TUCHOLI. / PO ODZYSKANIU WOLNOŚCI w 1945 r. / EKSHUMOWANE ZWŁOKI POCHOWANO NA CMENTARZU / OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO W RADZIMI. / ODEBRANO NAM ŻYCIE - POZOSTAWIAMY WAM PAMIĘĆ!

Przed tablicą ustawiona misa do nasadzeń roślinnych.

Przy drodze ustawiono tablicę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej.

Obiekt w stanie dobrym/bardzo dobrym. Teren cmentarza zadbany, roślinność pielęgnowana, powierzchnia alejek oraz mogił wypielona. Krzyże, obrzeża mogilne, płyty pamiątkowe oraz informacyjne bez ubytków i pęknięć w bardzo dobrym stanie. Kapliczka odnowiona, powierzchnia ścian czysta, brak ubytków drewnianych elementów ozdobnych. Ogrodzenie kompletne, na powierzchni sztachet widoczne osady i naloty.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się weryfikację i uporządkowanie treści trzech tablic informacyjnych.

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do ucytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 31/2016.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Burmistrzowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)